

TYÖNOHJAUksen HISTORIAA

Yrjö Ketonen & Marjo Korhonen (toim.): *Työnohjaus. Suomen työnohjaajat ry:n 25-vuotisjuhlakirja. Oulu, Suomen työnohjaajat ry. 2007. 154 s.*

Suomen työnohjaajat ry. on koonnut merkkipäivänsä kunniaksi kirjan, jossa pyritään vastaamaan sekä yhteisön kollektiiviseen muistamiseen ja ammatilliseen asemoitumiseen liittyviin että työnohjaajien menetelmällis-teoreettisiin tarpeisiin. Juhlakirja on vakuuttava katsaus opettajien työnohjauskoulutuksesta käynnistyneen toiminnan alkuvaiheen ponnistuksiin, matkan varrella tehtyihin valintoihin ja yhteisiin pyrkimyksiin.

Kirjassa käydään läpi eri ammattiryhmien työnohjaustraditioiden ja -koulutuksen syntyarinoita, avataan näkökulmia ohjauksen teoreettisiin ja käsitteellisiin lähtökohtiin sekä tausta-ajatteluihin ja pohditaan tulevaisuuden näköaloja. Historia-aspektinsa vuoksi kirja on ulkopuoliselle ehkä hieman jähmeästi avautuva, mutta tällaisenaakin siitä löytää runsaasti ajattelemisen aiheita. Varsinkin reflektion ja dialogisuuden pohdiskelua, osin kriittinenkin tutkiminen monien eri kirjoittajien näkökulmasta on antoisaa luettavaa työyhteisöihin ja ammatilliseen identiteettiin liittyvien kysymysten äärellä työskenteleville.

Kirjan alkupuolen artikkelit kartoittavat työnohjauksen alkuvaiheesta lähtien keskeisiksi koettuja kysymyksiä. Sinikka Ojanen, professori emirita, tarkastelee opettajille tarkoitettujen työnohjaajakoulutuksen teemoja: teorian ja käytännön integroinnin pyrkimystä sekä yksioikoisen metodiopetuksen korvaamista filosofisesti viritteillä kokemuksen tutkimisella.

Kokemuksen korostaminen ja sitä seuraavan reflektion merkityksen syvälinen ymmärtäminen keskeiseksi työvälineeksi oli Ojanen mukaan työnohjaajakoulutuksen alkuvaiheen tärkeä, laadukkaan työotteen turvanut perusratkaisu. Kun ihminen paneutuu tutkimaan työtapaansa, eli sitä mitä omien mielikuvien ja tunteiden taakse kätkeytyy, hän saa kosketuksen siihen toimintatilaan, joka on usein tietoisuuden ulkopuolella, toteaa Ojanen. Koska työnohjauksessa näin ymmärretty ei tyydytä yksinomaan keinojen etsimiseen, se tarjoaa melko poikkeuksellisen tarttumapinnan työelämän ja työn tekemisen kysymyksiin myös tässä ajassa.

Niin työnohjauksen kuin työnohjauskoulutuksenkin poikkeuksellisuus nykyisessä työelämässä valottuu hyvin erityisesti kirjan loppupuolella, jossa Jussi Onnismaa ja Susanna Gardemeister kirjoittavat ohjattaville tarjotun ajan, huomion ja kunnioituksen keskeytyksestä työnohjauksessa. He korostavat, että työnohjaajan tärkein lähtökohta on luoda olosuhteet, jotta dialoginen työn havainnoiminen ja tutkiminen on mahdollista.

Organisaatioissa usein vallitseva rakenteellinen kärsimättömyys ei kovin helposti tue pitkäjänteistä ohjaustyötä, joka yleensä vaatii jo lähtökohtaisesti noin vuoden keston

ja riittävän usein toistuvat, tarpeeksi pitkäkestoiset tapaamiset. Aikaan voi Onnismaan ja Gardemeisterin mukaan kuitenkin luoda myös tutkivan suhteen, joka toteutuu niin sanottuna tietoisena hiljaisuutena.

Ajatus dialogisesta hiljaisuudesta pyrkii ”pitkittämään” tai ”viivästyttämään” vuorovaikutusta ja kommunikaatiota. Hiljaisuus antaa mahdollisuuden havaintojen tekoon: kuuntelemiseen, näkemiseen ja tuntemiseen. Tässä on yksi kirjan helmistä, jonka viritämä pohdiskelu jatkuu vielä kirjan sulkeuduttua.

Kirjassa tarkastellaan myös usein väärinymmärrettyä työnohjauksen eroja ja yhtäläisyyksiä suhteessa konsultointiin, valmennukseen ja ”sparrukseen”. Loppupuolen tiivis, tajunnanvirranomainen yhteenveto työnohjauksen teorianäköaloista – kognitiivisesta narratiiviseen, kehittävästä työntutkimuksesta ratkaisukeskeiseen – avaa näkyviä nykytyönohjausta taustoittaviin teorioihin ja niiden sovelluksiin. Hieman laajemmin esitellään toiminnallisten menetelmien ja psykodraaman käyttöä työnohjauksen viitekehystenä.

Parasta kirjassa on työnohjauksen filosofiaa heijastava pakotomuus ja kiireettömyys: lukija voi rauhassa viipyillä jonkin osakysymyksen tai -aiheen äärellä. Tarjolla ei ole kovinkaan valmiita vastauksia, sen sijaan aineksia esimerkiksi vuorovaikutukseen liittyvien pohdintojen käynnistämiseen ja omien kokemusten tutkimiseen löytyy lähes jokaisen kirjoittajan osuudesta.

Outi Hietala-Paalasmaa